

# FELSEFE

# 10

## SINIF

**Ceyhun Akın CENGİZ**

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 04.01.2023 tarih ve 02 sayılı kurul (ekli listenin 1. sırasında) kararı ile 2023-2024 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süre ile Ders Kitabı olarak kabul edilmiştir.

Kurulca bu kitabın kabul edilmiş olması ders kitabından yayınevi ve yazarın sorumluluğunu kaldırmaz.



**BİLİM VE KÜLTÜR  
YAYINLARI**

**BİLİM VE KÜLTÜR YAYINLARI LİMİTET ŞİRKETİ**

Ankara-Polatlı Kara Yolu 52. km  
Gazi Mah. Özgün Cad. No.: 4 Temelli-Sincan/ANKARA  
tel.: (312) 645 19 10 (Pbx) belgeç: (312) 645 19 19

Her hakkı saklıdır ve Bilim ve Kùltür Yayınları Limitet Şirketine aittir. İçindeki Őekil, yazı, resim ve grafikler yayınevinin izni olmadan alınamaz; fotokopi, teksir, film Őeklinde ve baŐka hiŐbir Şekilde oŐaltılamaz, basılamaz ve yayımlanamaz.

**Editör**

Melek ÖZCAN DOĞAN

**Dil Uzmanı**

Arda TOKUŐ

**Görsel Tasarımcı**

Behiye Renin GÖKSEL

**Program GeliŐtirme Uzmanı**

Emre TEZCAN

**Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı**

Aykut BÜYÜKALAN

**Rehberlik Uzmanı**

Elif TORUN

**ISBN**

978-605-267-191-7

Yayıncı Sertifika No.: 44325

**BASKI, CİLT**

ÖZGÜN MATBAACILIK SAN. VE TİC. AŐ

Ankara - Polatlı Kara Yolu 52. km

Gazi Mah. Özgün Cad. No.: 4 Sincan / ANKARA

tel.: (0312) 645 19 10 (pbx) belge: (0312) 645 19 19

Matbaa Sertifika No.: 44327

Ankara, 2024



## İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;  
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.  
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;  
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!  
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?  
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.  
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.  
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!  
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.  
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,  
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.  
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,  
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;  
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.  
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;  
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:  
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.  
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:  
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?  
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!  
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,  
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:  
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.  
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-  
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,  
Her cerâhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,  
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;  
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!  
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.  
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;  
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;  
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

**Mehmet Âkif Ersoy**

## GENÇLİĞE HİTABE

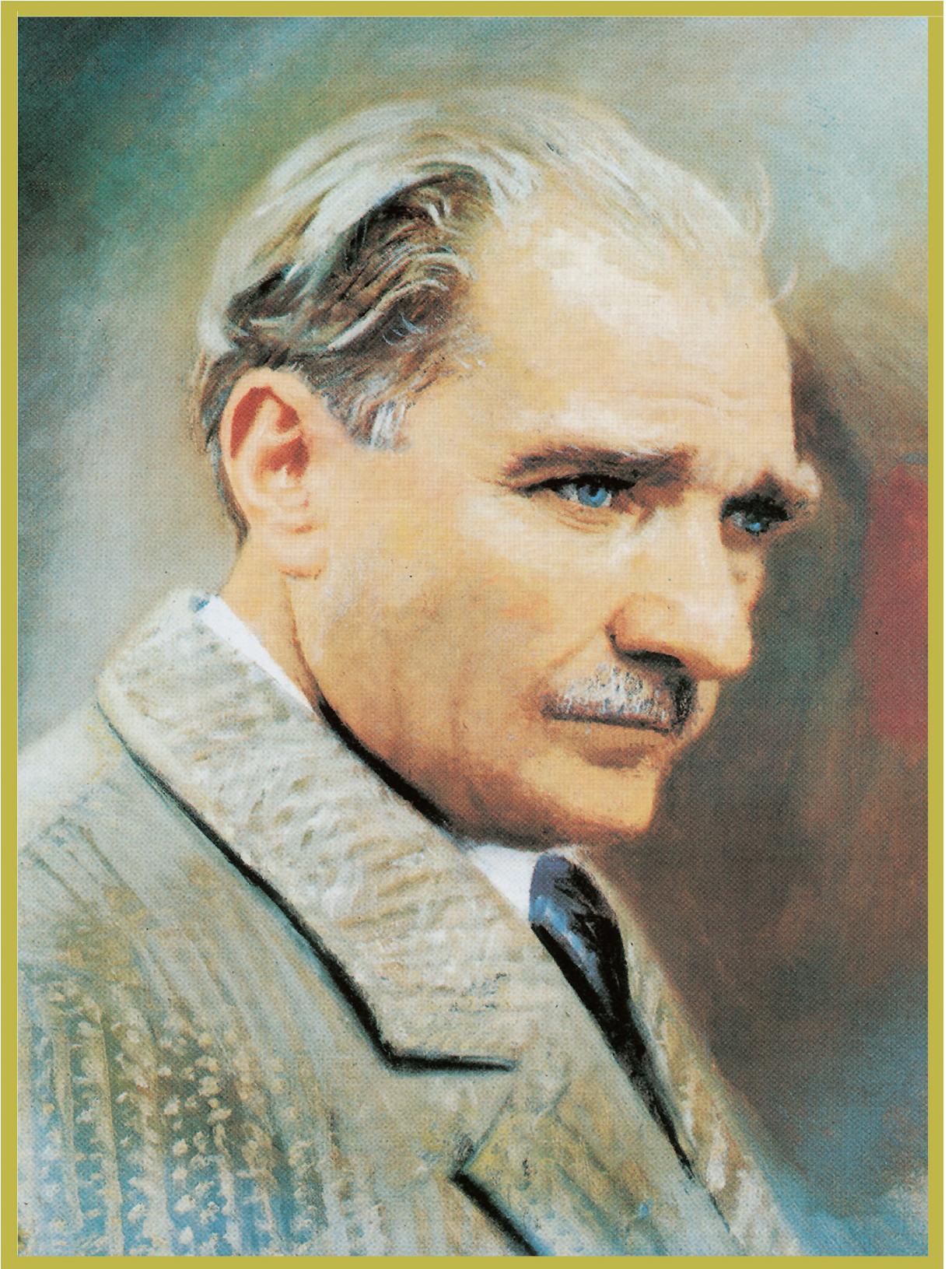
Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk





MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

# İÇİNDEKİLER

ORGANİZASYON ŞEMASI.....	9
--------------------------	---

## 1. ÜNİTE

<b>FELSEFEYİ TANIMA.....</b>	<b>11</b>
1.1. FELSEFENİN ANLAMLI.....	12
a. Düşünmenin Önemi ve Gerekliliği .....	12
b. Felsefe Terimi .....	13
c. Felsefe Tanımları.....	15
d. Filozof Kimdir?.....	16
1.2. FELSEFİ DÜŞÜNCE .....	17
a. Felsefi Düşüncenin Ortaya Çıkışı .....	17
b. Felsefi Düşüncenin Özellikleri.....	18
c. Felsefe Sorusu Nedir? .....	21
1.3. FELSEFENİN İNSAN VE TOPLUM HAYATI ÜZERİNDEKİ ROLÜ .....	23
a. Felsefenin Bireysel ve Toplumsal İşlevleri .....	23
b. Felsefe-Hayat İlişisine Dair Günlük Hayattan Örnekler .....	25
<b>ÖLÇME DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI.....</b>	<b>27</b>

## 2. ÜNİTE

<b>FELSEFE İLE DÜŞÜNME .....</b>	<b>31</b>
2.1. DÜŞÜNME VE AKIL YÜRÜTMEME İLİŞKİN KAVRAMLAR.....	32
a. Düşünme ve Akıl Yürütmeye İlişkin Kavramların Açıklamaları .....	32
b. Düşünme ve Akıl Yürütmeye İlişkin Kavramlara Yönelik Örnek Metinler.....	36
2.2. DÜŞÜNME VE AKIL YÜRÜTMEDE DİLİN DOĞRU KULLANIMININ ÖNEMİ.....	39
a. Dilin İfade Etme ve Kavramlaştırma İşlevi .....	39
b. Kavramların Yanlış Kullanımının Anlam Üzerindeki Etkisi .....	41
2.3. FELSEFİ SORUNUN NASIL SORULACAĞINA DAİR ÖRNEKLER.....	42
2.4. FELSEFİ BİR GÖRÜŞÜ VEYA ARGÜMANI SORGULAMAK.....	46
a. Görüş ve Argümanı Sorgulamak.....	46
b. Felsefi Görüşleri Yayınlarda Tespit Etmek.....	48
<b>ÖLÇME DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI.....</b>	<b>50</b>

### 3. ÜNİTE

<b>FELSEFENİN TEMEL KONULARI VE PROBLEMLERİ .....</b>	<b>55</b>
3.1. VARLIK FELSEFESİ.....	56
a. Varlık Felsefesinin Konusu ve Problemleri .....	56
b. Varlık Türlerinin Sınıflandırılması .....	64
c. İşlenen Bir Konunun Varlık Felsefesi Açısından Değerlendirilmesi .....	66
3.2. BİLGİ FELSEFESİ.....	68
a. Bilgi Felsefesinin Konusu ve Problemleri.....	68
b. Doğruluk ve Gerçeklik İlişkisi .....	75
c. Bilginin Değeri ve Güvenirliliği .....	76
3.3. BİLİM FELSEFESİ.....	77
a. Bilim Felsefesinin Konusu ve Problemleri.....	77
b. Bilim ve Felsefe İlişkisi .....	80
c. Bilim ve Hayat İlişkisi .....	82
3.4. AHLAK FELSEFESİ .....	83
a. Ahlak Felsefesinin Konusu ve Problemleri .....	83
b. İyilik ve Mutluluk İlişkisi .....	90
c. Özgürlük, Sorumluluk ve Kural İlişkisi .....	92
3.5. DİN FELSEFESİ .....	94
a. Din Felsefesinin Konusu ve Soruları .....	94
b. Teoloji ve Din Felsefesi .....	101
c. Felsefe, Bilim ve Din Açısından Ben Kimim? .....	103
3.6. SİYASET FELSEFESİ .....	105
a. Siyaset Felsefesinin Konusu ve Problemleri .....	105
b. Geçmişten Günümüze Temel Hak ve Özgürlük Açısından Egemenlik Sorunu.....	114
c. Sorunlara Felsefi Bakış .....	116
3.7. SANAT FELSEFESİ .....	117
a. Sanat Felsefesinin Konusu ve Problemleri .....	117
b. Sanat ve Duyarlılık .....	122
c. Şehir, İnsan ve Sanat.....	123
<b>ÖLÇME DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI.....</b>	<b>124</b>

## 4. ÜNİTE

<b>FELSEFİ OKUMA VE YAZMA .....</b>	<b>133</b>
4.1. FELSEFİ BİR METNİN ANALİZİ .....	134
4.2. BİR KONU HAKKINDA ALTERNATİF GÖRÜŞLER GELİŞTİRMEK.....	137
4.3. BİR FELSEFİ DENEME YAZMAK .....	142
a. Felsefi Deneme Nedir ve Nasıl Yazılır? .....	142
b. Felsefi Deneme Yazmak .....	144
4.4. FELSEFİ AKIL YÜRÜTME BECERİLERİNİ DİĞER ALANLARDA KULLANMA .....	145
<b>ÖLÇME DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI.....</b>	<b>150</b>

<b>SÖZLÜK.....</b>	<b>153</b>
<b>KAVRAMLAR DİZİNİ .....</b>	<b>157</b>
<b>KAYNAKÇA.....</b>	<b>158</b>



# ORGANİZASYON ŞEMASI

**1. ÜNİTE** **FELSEFEYİ TANIMA**



Bu ünite:

- 1.1. Felsefenin anlamını,
- 1.2. Felsefi düşüncenin özelliklerini,
- 1.3. Felsefenin insan ve toplum hayatı üzerindeki rolünü örneklerle açıklamayı öğreneceğiz.



Ünitede Tanıtım


11

Bu bölümde ünitenin adı ve numarası belirtilmiştir.

Bu bölümde, öğrencinin üniteye öğreneceği konuların başlıkları verilmiştir.

Bu bölümde öğrencinin e-çeriklere ulaşmasını sağlayacak karekodlar verilmiştir.

**b. Felsefe Terimi**

 **Düşünelim**


Aşağıda Hoca Ahmet Yesevi'nin hikmetle ilgili bir dördlülüğü yer almaktadır. Bu dördlükten hareketle hakikate ulaşmış kişinin özellikleri neler olabilir tartışınız.

(...)

Hakikatin anlamına yeten kişi  
Şaşkın tutuşup yanan içi dışı  
Kanlar akar gözlerinden akan yaşı  
Gözyaşını armağan eyleyip vardım ben işte


(...)

Ahmet Yesevi, *Divan-ı Hikmet* (Kısaltılmıştır.)



Görsel 1.1: Ahmet Yesevi (1093-1166/Temsil)

Bu bölümde öğrencinin işlenecek konuya hazırlanması, ön bilgilerinin harekete geçirilmesi ve güdülenmesi amacıyla sorular sorulmuştur. Bu sorular konuyla ilgili sözlerle ve kısa metinlere de dayanabilmektedir. Sorular genellikle öğrencinin akıl yürüterek ve deneyimlerine dayanarak cevaplayabileceği türden sorulardır.

 **Fikir Çerçevesi**

Mevlana'nın "Hikmeti arayan hikmet kaynağı olur" sözünü felsefe-bilgelik (hikmet) ilişkisi açısından yorumlayınız.

Bu bölümde konularla ilgili sözler ve metinler verilerek öğrencilerin sorgulama, tartışma ve yorum yapmaları sağlanır. Bunun yanı sıra konu ile ilgili örnekler ve metin çözümlemeleri için izlenecek adımlar verilmiştir.



#### Günlük Hayatla Bağ Kurma

Çağımız insanının "sevgi" anlayışını, istediğiniz bir düşünürün hikmetli bir sözü üzerinden açıklayınız.

Bu bölümde öğrencinin öğrendikleri arasında bağlantılar kurabilmesine ve öğrendiklerini hayatla ilişkilendirebilmesine yönelik çalışmalara yer verilmiştir.



#### Gelecek Konuya Hazırlık

Felsefenin farklı tanımlarını araştırarak bulunuz.

Bu bölüm, öğrencilerin işlenecek konulara hazırlanmaları için konuyla ilişkili araştırma ve sorgulama yapmalarını, arkadaşlarıyla görüş alışverişinde ve bilgi paylaşımında bulunmalarını sağlayacak yönlendirmelerden oluşmaktadır.

	ÖZ DEĞERLENDİRME	Evet	Hayır
1	"Bilgi nedir?, Bilinç nedir?, Öz bilinç nedir?" sorularından hareketle düşüncenin önemi ve gerekliliğini tartışabilirim.		
2	Felsefe (philosophia) terimi kapsamında geçen sevgi, arayış, bilgi, hakikat ve hikmet (bilgelik/sophia) kavramlarının felsefeyle ilişkisine değinebilirim.		
3	Farklı düşünürlerin felsefe tanımlarını bilirim.		
4	Farklı felsefe tanımlarının benzer ve farklı noktalarını belirtebilirim.		
5	"Filozof kimdir?" sorusuna cevap verebilirim.		
6	Felsefi düşüncenin ortaya çıkışını anlatabilirim.		
7	Felsefenin özelliklerini açıklayabilirim.		
8	Felsefi soruların özelliklerini yorumlayabilirim.		
9	Felsefenin bireysel ve toplumsal işlevlerini bilirim.		
10	Felsefe-hayat ilişkisine günlük hayattan örnekler verebilirim.		
11	Felsefe-hayat ilişkisini günlük hayattan örneklerle yorumlayabilirim.		

Bu bölümde, öğrencinin ünite kapsamında işlenen konulardan elde etmesi gereken kazanımları ne derece gerçekleştirebildiğine ilişkin bir forma yer verilmiştir. Öğrenci bu formu kendini değerlendirerek ünite kapsamında eksik gördüğü noktaları belirleyip telafi edebilir.

#### ÜNİTE DEĞERLENDİRME SORULARI

A. Aşağıdaki ifadeleri, verilen kavramlarla doğru bir şekilde eşleştiriniz.

- |   |            |   |           |   |          |
|---|------------|---|-----------|---|----------|
| a | Hikmet     | b | Merak     | c | Felsefe  |
| d | Tutarlılık | e | Refleksif | f | Eleştiri |

- (....) 1. Bilgelik sevgisi anlamına gelen kavram.
- (....) 2. Belli bir fikir, ilke çerçevesinde düşüncelerin birbiriyle bağlantılı olması.
- (....) 3. Varlık, bilgi ve değer hakkındaki tam ve bütün bilgi.
- (....) 4. Bilgelğe ulaşmada kullanılan araçlardan birisi.
- (....) 5. Felsefede derinlemesine düşünmeyi ifade eden özellik.

Bu bölümde, ünite kapsamında işlenen konu başlıkları çerçevesinde kazanılan bilgi ve becerilerin ölçüldüğü ve değerlendirildiği çeşitli çalışmalara yer verilmiştir.